

“Fast-food” habercilik ve barış gazeteciliği

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Haberin hızlı tüketilmesi anlaşılır bir şeydir de haberin çabuk hazırlanarak bir takım önemli kısımlarının eksik bırakılması anlaşılır gibi değil.

* * *

Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle birlikte, birçok alanda önemli gelişmeler yaşanıyor. Gelişen teknolojiler insanoğlunun yaşamını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebiliyor. Bu yazıda dünyada 20. yüzyıl ile başlayarak hızlanan yaşam tarzının gazetecilik mesleğine yansımaları incelenecektir.

İnsanoğlunun yaşam tarzının hızlanmaya başlamasının teknolojik gelişmelerle de ilgisi bulunuyor. Birçok sektör için hız vazgeçilmez bir hâl almıştır. Gazetecilik sektörü için ise; hız her zaman önemli bir olguydu. Haberi en hızlı bir şekilde hedef kitlelere ulaştırmak, gazeteciliğin en temel görevi olarak görülüyor.

Mc-haber ve/ya fast-food haber

Küreselleşen dünyada insanların vakitleri veya bir başka deyişle zamanları da değerlendirildi. Bilhassa iş çevresi “vakit, nakittir” anlayışını benimsedi. Vaktin nakit olduğu bir düzende, insanlar da hızlı bir yaşam temposuna ayak uydurmak zorunda kalıyorlar.

Gazeteciler ise bu hızlı tempoya en fazla maruz kalan çalışanlar oluyorlar. Haberi en hızlı bir şekilde hedef kitlelere ulaştırmaya çalışırken de haberciliğin bir takım önemli gereklerini ise yerine getir(e)miyorlar.

Haberi hızlı bir şekilde servis etmek ne kadar başarı unsuru ise, haberin doğruluğu, tutarlılığı, adilliği ve dengeli olması da o kadar önemlidir. Ne yazık ki, Kıbrıs'ta da birçok gazeteci dar zamanda haber yapmak zorunda kaldığı için yukarıda bahsedilen birçok değeri haber içerisinde uygulayamıyor.

Böylece haberler bir fast-food (hızlı yemek) formatında hazırlanıp servis ediliyor. Hedef kitle de bu fast-food tarzı hamburgerleri (haberleri) bir lokmada yutarak doyduğunu sanıyor. Aslında, servis edilen haberler, bilgi içeriği açısından doyurucu olmaktan çok uzakta bulunuyor. Haberlerin daha doyurucu olabilmesi için farklı bir gazetecilik anlayışının gazeteciler arasında yaygınlaşması gerekiyor. Bu farklı ve sektöre yeni etik değerler kazandıran gazetecilik anlayışının ismi; dünyaca barış çalışmaları Profesörü Johan Galtung tarafından 1970'li yıllarda ortaya atılan BARIŞ GAZETECİLİĞİ'dir.

Doyurucu haber = Barış Gazeteciliği

Barış gazeteciliği her ne kadar da ismi gereği bir karşıtlık gibi dursa da bu anlayışın herhangi bir gazeteciği karşı değil, tam aksine sektörün sağlık sorunlarına çare olabilecek yeni etik değerler bütünlüğü olduğu söylenebilir. Yani barış gazeteciliği ne savaş gazeteciliğinin ne de geleneksel

gazetecilik anlayışlarının karşıtıdır. Barış gazeteciliği geleneksel olarak tanımlanan ve dünyada yaygın olarak yapılan gazeteciliğine katkı sağlayabilmek için geliştirilmiş bir gazetecilik anlayışıdır.

Johan Galtung 1970'li yıllarda barış gazeteciliği anlayışını geliştirirken bu döneme soğuk savaşın hâkim olduğu biliniyor. Dünya barışına bir katkı yapabilmek için yola çıkan Galtung, "barış" sözcüğüne daha fazla anlam ve içerik katmak istedi. Böylece barış kavramının önüne negatif ve pozitif sıfatlarını ekleyerek bu kavramları barış gazeteciliğinde ve barış çalışmalarında kullanmaya başladı. Soğuk savaş yıllarında yapılan gazetecilik anlayışının şiddet (violence) ve para kazanma odaklı olduğunu gözlemleyen Galtung, bu tarz bir gazeteciliğin yeterince iyi bir gazetecilik olmadığını düşünerek bu konuda ne yapabileceğini düşündü ve ortaya barış gazeteciliği çıktı.

Para kazanma odaklı

Johan Galtung'un barış gazeteciliği kavramından yola çıkarak, dünyada yaygın gazetecilik anlayışının şiddet ve para kazanma odaklı olduğunu söylemek yanlış değildir. Para kazanma odaklı bir gazetecilik anlayışının ise doyurucu bir habercilik yapması düşünülemez. Daha doyucu, anlamlı ve içerikli bir medya oluşturmaya çalışan barış gazeteciliği anlayışı, şöyle özetlenebilir: çatışmadan uzak, ortak zemin yaratan, insan, süreç ve çözüm odaklı bir gazetecilik anlayışı.

Her teorinin pratikte veya uygulamada bir takım sorunları bulunabilir. Yukarıda sayılan "çatışmadan uzak, ortak zemin yaratan, insan, süreç ve çözüm odaklı" gazetecilik anlayışının da uygulamasında sorunlar olacaktır. Ancak gazeteci olarak haber konularını olumsuz anlamda tartışmak yerine, çözüme odaklı bir çerçevede tartışıldığı zaman konuların daha erken çözülebileceği ve ortak bir zeminde buluşulabileceği görülecektir.

Halk odaklı olmak

İnsan odaklıdan kasıt; halk odaklı olmak demektir. Gazeteciler halkın sıkıntılarını çözüm odaklı gazetelerine yansıttıkları ölçüde barış gazeteciliğine hizmet etmiş oluyorlar. Her gün basında yer alan siyaset, devlet adamlarının ve üst düzey yöneticilerinin açıklamaları bir yana halkın da söz sahibi olması gerekiyor.

Barış gazeteciliği yaparken sadece halka söz vermek ve sıkıntılarını dinlemek yeterli görünmüyor, bu noktada sürece odaklı bir habercilik de geliştirilmelidir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi; hızlı haber verilecek diye anlık olayları haberleştirmek ve daha sonra o konularla ilgili haber yapmamak yine barış gazeteciliğinin kabul etmediği gazetecilik anlayışıdır. Örneğin, bir yerde bir çatışma yaşanıyor ve gazeteciler de bunu haberleştirmişse, ardından bu konu takip edilip orada yaşayanların sorun ve dertleri yine haberleştirilmelidir. Süreç haberciliğinden kastedilen de budur.

Uygulamak mümkün

Gazetecilik mesleğinin zor bir meslek olduğunu biliyoruz. Bu meslekte; dar zamanda yetiştirilmesi gereken haberler, "haberi ilk biz verelim" telaşı ve stresi vardır. İşte tüm bu etkenler bir araya geldiğinde karşımıza "Mc-haber ve/ya fast-food haber" anlayışı çıkıyor. Biliyorsunuz bu tarz ürünler çabuk hazırlanan ve hızla tüketilen ürünlerdir. Haberin hızlı tüketilmesi anlaşılır bir şeydir de haberin çabuk hazırlanarak bir takım önemli kısımlarının eksik bırakılması anlaşılır gibi değil.

Bu yazıda dnyadaki yaygın haberciliğin "fast-food" anlayışı ile hazırlandığı vurgulanırken, bunun önüne geçilebilmesi için barış gazeteciliği anlayışının yaygınlaştırılması ve gazetecilere öğretilmesi gerekiyor. Dar ve stresli çalışma ortamlarında bile biraz dikkat ve felsefi düşünce ile barış gazeteciliği anlayışını uygulamak mümkün görünüyor.